

DEZVOLTAREA COMPETENȚEI DE COMUNICARE INTERCULTURALĂ LA ORELE DE LIMBA ROMÂNĂ ÎN GRUPELE ALOLINGVE

Liuba PETRESCO, dr., conf. univ.

Summary

The development of intercultural communicative competence by using phraseologies, proverbs and sayings gives the teacher the opportunity to transmit a system of values; a set of knowledge acquired over many decades and passed down from generation to generation, expressed in beliefs and rules that form the speaker's behavior.

Dezvoltarea competenței de comunicare interculturală implică necesitatea determinării diferenței termenilor cu care se operează în ultimul timp: *globalizare, internaționalizare și cultură*. Toți termenii presupun interacțiuni între popoare, culturi, activități de ordin social, politic etc. Deși nu există o definiție a globalizării într-o formă universală acceptată din motivul că acest fenomen include o multitudine de procese complexe, globalizarea este termenul modern folosit la descrierea schimbărilor în societăți și în economia mondială, care rezultă din comerțul internațional extrem de crescut și din schimburi culturale. [5]

În procesul de globalizare, pentru a funcționa ca un mecanism integru la nivel mondial, este necesară excluderea a ceea ce nu are valoare în rețeaua creată. Din acest motiv procesul globalizării nu este susținut de fiecare dată la nivel social și cultural. Popoarele încearcă să-și păstreze individualitățile care determină specificul și frumusețea culturilor, luptă pentru existența diversității culturale, promovează interesele societății în care trăiesc. Altfel spus, chiar dacă la nivel economic se înregistrează o clară tendință spre convergență, totuși, nu putem vorbi despre o globalizare culturală.

Strâns legat de globalizare este termenul de internaționalizare care, de fapt, se referă la două fenomene diferite. După A.Bogdan,

internaționalizarea este *una dintre modalitățile prin care o țară răspunde la impactul globalizării, dar care respectă, în același timp, individualitatea națiunii*. Ca atare, internaționalizarea și globalizarea sunt două concepte diferite legate dinamic, în care globalizarea este un fenomen catalizator, iar internaționalizarea este un răspuns proactiv la acesta [6].

Cultura, un al treilea termen pus în discuție, reprezintă ansamblul valorilor spirituale, provenite din toate domeniile cunoașterii și ale activității umane – știință, tehnologie, artă, economie, politică, filosofie, religie etc. – confirmate la nivel social și din perspectivă istorică [2, p. 80].

În sensul larg al cuvântului, cultura este caracterizată, pe de o parte, de elemente cognitive (limbă, cunoștințe, credințe), elemente normative (valori, norme); elemente afective (sentimente, afinități); elemente etice și estetice (sensul a ceea ce este bun sau nu, savuros sau nu, distractiv sau nu); elemente comportamentale (moduri de viață); pe de altă parte, cultura are în vedere apartenența la grupuri primare (familie, prieteni, vecini); apartenența la asociații (sindicate, partide politice, religie, cluburi); prestarea de servicii educaționale, medicale, sociale; locul ocupat în societate din punct de vedere juridic, politic, profesional etc.

Cultura unei comunități presupune existența și interacțiunea acestor elemente care o deosebește într-o măsură mai mare sau mai mică de culturile altor popoare.

Neînțelegerile apar atunci când un vorbitor transmite un mesaj în conformitate cu normele specifice culturii sale, în timp ce receptorul decodifică mesajul luând în considerare alt set de valori, corespunzătoare propriei culturi. Într-o comunicare interculturală suntem obligați să ținem cont de faptul că oamenii aparțin altor culturi, se deosebesc de noi nu doar prin limba vorbită, ci și prin religie, statut, luarea deciziilor, atitudinea față de timp, limbaj non-verbal etc.

În predarea limbii române studenților alolingvi vom ține cont de specificul cultural și valorile poporului nostru pentru a facilita înțelegerea mesajului. Un teren dificil în care apar diverse interpretări de sens și neînțelegeri îl constituie *frazeologia*, care se ocupă de studierea expresiilor stabile de cuvinte, și *paremiologia* – disciplina care se ocupă de studiul și culegerea proverbelor

Studierea frazeologismelor, a proverbelor și zicătorilor este dictată de nevoia de comunicare orală cotidiană, în care vorbitorul nativ folosește des aceste unități lexicale. Dificultatea semantizării expresiilor este dictată de faptul că ele redau într-un mod mai evident cultura, modul de gândire, valorile vorbitorilor acestei limbi; includ cuvinte ieșite din uz, toponime și antroponime, cuvinte care numesc obiecte din viața cotidiană a poporului etc.

Din multitudinea expresiilor stabile, a proverbelor și zicătorilor putem evidenția câteva grupuri care necesită o explicație legată de:

- Toponime românești:

- A nimerit orbul Brăila – a nu fi imposibil de realizat; a încuraja pe cel care șovăie să se ducă într-un loc necunoscut de teamă că nu va nimeri.

Proverbul „A nimerit orbul Brăila” există dinainte de 1850 și a fost înregistrat de Anton Pann.

Originea expresiei nu este cunoscută exact, dar există câteva variante:

1) Pe vremuri Brăila era singurul oraș-port la Dunăre, fiind imposibil pentru călători și comercianți să rătăcească drumul.

2) O altă variantă face referire la principalele străzi din Brăila, dispuse circular: pleacă de la Dunăre și ajung tot pe malul acesteia.

3) Personajul din poveste mai poate fi și un băiat orb, care își dorea să ajungă la o apă curgătoare. Urmând sfatul unui alt călător, de a ține drumul drept, a ajuns la Dunăre, în Brăila.

4) O altă explicație a expresiei „A nimerit orbul Brăila” ține de fama de mare port dunărean pe care o avea orașul la sfârșitul

secolului XIX, începutul secolului XX. Astfel, se spune că oricine, chiar și orbii, puteau ajunge la Brăila călcând pe dâra de cereale scursă din carele ce mergeau spre portul de la Dunăre.

- *A o intoarce ca la Ploiesti* – desemnează o schimbare bruscă de atitudine. Expresia este legată de apariția căii ferate București – Ploiești (1872) și Ploiești – Predeal (1879) – realizate în intervale de timp diferite, din cauza lipsei banilor necesari, care au impus soluția folosirii liniei deja construită de la București până la Ploiești, unde constructorii liniei spre Predeal se legau direct de linia existentă în Gara Ploiești.

În variantă moldovenească, expresia s-ar putea numi: *Ai ridicat-o ca la Ungheni!* Cei care circulă cu trenul Chișinău – București și retur, știu despre ce este vorba. La Ungheni, întreaga garnitură de tren este ridicată în aer, timp de peste o jumătate de oră, necesară schimbării ecartamentului european cu cel rămas de pe vremea URSS, diferit de cel din Europa.

- *Și-a găsit Bacăul* – a o păți rău de tot (de fapt, expresia e generată de cuvântul bako, care înseamnă *călău* în limba maghiară, expresia este echivalentă cu *A dat de dracul*);

- *Bate toba în Moldova și se-aude în Craiova* – a divulga un secret.

- cuvinte specifice culturii românești:

- *A pune batista pe tambal* – a ascunde ceva, a tăinui, a o lăsa mai moale.

- *A aduce noră pe cuptor* – a se însura, a se căsători.

- *Am ac și ață de cojocul tău* – fiecare este răsplătit după cum merită.

- *A avea un of la inimă* – a avea o durere, un necaz.

- *Câte bordeiuri atâtea obiceiuri* – fiecare familie are rețeta ei.

- *Frate, frate, da' brânza-i pe bani* – în viață totul se plătește.

- *Laudă-mă gură că d-aia-ți dau friptură* – se spune cuiva care susține ceva nesigur.

- *Se simte cu musca pe căciulă* – se simte vinovat;

- *Te-a prins cu mâța-n traistă* – ai mințit.

- cuvinte legate de alte culturi:
- *A șters-o englezește* – a pleca repede și pe neobservate.
- *Tufă de Veneția* – ignorant, care nu știe nimic.
- *Cum e turcul e și pistolul* – cum e omul, așa sunt și faptele

lui, prietenii lui.

- *S-a înecat ca țiganul la mal* – a eșua înainte de a sfârși ceva.
- *Interesul poartă fesul* – se referă la cineva care face anumite

acțiuni numai pentru a dobândi avantaje.

Dezvoltarea competenței de comunicare interculturală prin valorificarea expresiilor stabile, a proverbelor și zicătorilor îi oferă profesorului posibilitatea de a transmite un sistem de valori; un ansamblu de cunoștințe achiziționate pe parcursul multor decenii și transmise din generație în generație, concretizat în credințe și reguli care formează comportamentul vorbitorilor.

Bibliografia

1. Cartaleanu, T., Dicționar de proverbe comentate, Î.E.P. *Știința*, Chișinău, 2007.
2. Cristea, Sorin, Dicționar de termeni pedagogici, Editura Didactică și pedagogică, R.A-București, 1998.
3. Dumistrăcel, S., Pînă-n pînzele albe: expresii românești, Institutul European, Iași, 2001.
4. Țarină, E., Bazele comunicării: (curs universitar), Prut Internațional, Chișinău, 2017.
5. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Globalizare>, accesat 23.02.2018
6. Globalizarea și Internaționalizarea învățământului superior, <http://cdu.centre.ubbcluj.ro/sinteze/Globalizarea%20si%20Internationalizarea%20invatamantului%20superior.pdf>